

บทบาทของชุมชนเมืองในการรองรับแรงงานภาคอุตสาหกรรมในจังหวัดชลบุรี

นางสาวอรุมา ตันตีสुरิยานนท์

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการวางแผนภาคและเมืองมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการวางแผนภาค ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2546

ISBN 974-17-4631-8

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

I 21277606

THE ROLES OF URBAN COMMUNITIES IN ACCOMODATING INDUSTRIAL WORKERS
IN CHON BURI PROVINCE

Miss On - Uma Tontisuriyanon

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Urban and Regional Planning in Regional Planning

Departmental of Urban and Regional Planning

Faculty of Architecture

Chulalongkorn University

Academic Year 2003

ISBN 974-17-4631-8

อรอุมา ตันติสุริยานนท์ : บทบาทของชุมชนเมืองในการรองรับแรงงานภาคอุตสาหกรรม
ในจังหวัดชลบุรี. (THE ROLES OF URBAN COMMUNITIES IN ACCOMODATING INDUSTRIAL
WORKERS IN CHON BURI PROVINCE) อ. ที่ปรึกษา : รศ. ดร. นิพันธ์ วิเชียรน้อย,
200 หน้า. ISBN 974-17-4631-8.

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการของโรงงานและแรงงานภาคอุตสาหกรรมในอดีตถึงปัจจุบัน
(พ.ศ. 2545) ศึกษาและข้อจำกัดด้านสภาพ เศรษฐกิจ สังคม และอื่นๆ พร้อมเสนอแนวทางการพัฒนาชุมชนเมืองในจังหวัด
ชลบุรีเพื่อรองรับแรงงานภาคอุตสาหกรรม

วิทยานิพนธ์นี้ได้ศึกษาทฤษฎี และแนวความคิดในเรื่องเกี่ยวกับแหล่งที่ตั้งอุตสาหกรรม ทฤษฎีขั้วการพัฒนา ทฤษฎีแหล่งกลาง
แนวความคิดในการกระจายความเจริญสู่ภูมิภาค แนวความคิดในการพัฒนาเศรษฐกิจของภาค ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการเติบโตหรือ
การพัฒนาของเมืองและภาค และอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งโครงการ นโยบาย และแผนประเภทต่างๆ ในระดับภาคและประเทศ
ที่เกี่ยวข้องหรือมีผลกระทบต่อรองรับแรงงานภาคอุตสาหกรรม ทำการวิเคราะห์ศึกษาทางเศรษฐกิจในสาขาการผลิตด้าน
อุตสาหกรรมด้วยวิธีการหาค่า P-Shift, D-Shift และ LQ รวมทั้งทำการสำรวจภาคสนามเพื่อให้ได้มาซึ่งบทบาท ศึกษา และ
ข้อจำกัดของชุมชนเมืองในการพัฒนาเพื่อรองรับแรงงานภาคอุตสาหกรรม

จากการศึกษา พบว่า ตั้งแต่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 3 - 8 โรงงานอุตสาหกรรมในจังหวัดชลบุรีมีการเปิดกิจการมากที่สุดใน
ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 โดยเฉพาะใน พ.ศ. 2537 ซึ่งเป็นช่วงที่นโยบายและแผนที่เกี่ยวข้องเริ่มถูกนำมาปฏิบัติ สำหรับในสภาพ
ปัจจุบัน พบว่า ชุมชนเมืองในอำเภอเมืองมีจำนวนโรงงานตั้งอยู่มากที่สุด โดยเฉพาะในเทศบาลตำบลบ้านสวน รองลงมาคือชุมชน
เมืองในอำเภอศรีราชาและอำเภอบางละมุง โดยโรงงานประเภทอุตสาหกรรมอาหารและแปรรูปพืชผลทางการเกษตรมีบทบาทใน
การรองรับแรงงานภาคอุตสาหกรรมในเขตชุมชนเมืองจังหวัดชลบุรีมากที่สุด เนื่องจากเป็นอุตสาหกรรมที่ตั้งอยู่ทั่วไปแทบทุกชุมชน
เมืองและอำเภอ ยกเว้น ในอำเภอเกาะสีชังและกิ่งอำเภอเกาะจันทร์ รวมทั้งจังหวัดชลบุรียังมีพื้นที่การเกษตรที่สำคัญ ซึ่งเป็นแหล่ง
วัตถุดิบทางการเกษตรเพื่อรองรับการผลิตในอุตสาหกรรมอาหารและแปรรูปพืชผลทางการเกษตร สำหรับปัจจัยสำคัญในการเลือก
ที่ตั้ง คือ เส้นทางคมนาคมขนส่งที่เป็นโครงข่ายและเชื่อมโยงไปยังพื้นที่ต่างๆ ทั้งในและนอกจังหวัด โดยเฉพาะทางหลวง
แผ่นดินหมายเลข 3 ทำให้สามารถขนส่งวัตถุดิบมายังโรงงาน และกระจายสินค้าไปยังพื้นที่อื่นๆ หรือจังหวัดอื่นๆ ได้สะดวก รวมทั้ง
ทำเรือน้ำลึกแหลมฉบังซึ่งใช้ประโยชน์ในการขนส่งระดับนานาชาติและเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญในการดึงดูดการลงทุนในชุมชนเมือง
แหลมฉบัง, เขตนิคมอุตสาหกรรมหรือที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้เมื่อเปรียบเทียบกับขนาดโรงงานตามขนาดแรงงาน พบว่า โรงงานที่มี
ขนาดแรงงาน 1 - 9 คนมีบทบาทในการรองรับแรงงานภาคอุตสาหกรรมในเขตชุมชนเมืองจังหวัดชลบุรีมากที่สุด โดยเฉพาะชุมชน
เมืองในอำเภอเมือง รองลงมา คือ ชุมชนเมืองในอำเภอบ้านบึงและอำเภอพนัสนิคม

ทางด้านแรงงานพบว่า จำนวนแรงงานภาคอุตสาหกรรมเพิ่มมากที่สุดในปี พ.ศ. 2537 สอดคล้องกับจำนวนโรงงาน
และมีจำนวนเพิ่มสูงขึ้นทุกปี ยกเว้นในปี พ.ศ. 2543 ที่ลดลงเล็กน้อย โดยชุมชนเมืองในอำเภอศรีราชาที่มีจำนวนแรงงาน
ภาคอุตสาหกรรมมากที่สุด โดยเฉพาะในเทศบาลตำบลแหลมฉบัง รองลงมา คือ ชุมชนเมืองในอำเภอเมืองและอำเภอบางละมุง
นอกจากนี้ยังเป็นแรงงานที่มีระดับการศึกษาต่ำและไร้ฝีมือ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นแรงงานที่ย้ายมาจากภายในภาคตะวันออก รองลงมาคือ
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

สำหรับแนวทางในการพัฒนา พบว่า ชุมชนเมืองใน จ. ชลบุรี ยกเว้นในเขตอำเภอเมืองจำเป็นต้องเร่งปรับปรุงบริการทาง
สังคมโดยเฉพาะการจัดสรรบุคคลากรทางด้านสาธารณสุข รวมทั้งปรับปรุงและขยายการให้บริการทางด้านโครงสร้างพื้นฐานอย่าง
สม่ำเสมอและต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มโอกาสในการลงทุนจากนักลงทุนทั้งในและต่างประเทศ และรองรับแรงงานจากในและนอก
ภาคตะวันออกที่จะเข้ามาทำงานเพิ่มขึ้นในอนาคต

ภาควิชา.....การวางแผนภาคและเมือง.....ลายมือชื่อนิติ.....
สาขาวิชา.....การวางแผนภาค.....ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ปีการศึกษา.....2546.....ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

4374227825 : MAJOR REGIONAL PLANNING

KEY WORD : ROLE / URBAN COMMUNITY / ACCOMODATING / INDUSTRIAL WORKER /
CHON BURI PROVINCE

ON - UMA TONTISURIYANON : THE ROLES OF URBAN COMMUNITIES
IN ACCOMODATING INDUSTRIAL WORKERS IN CHON BURI PROVINCE.

THESIS ADVISOR : ASSOC. PROF. NIPAN VICHENNOI, Ph.D. 200 pp.
ISBN 974-17-4631-8.

During the period 1970 – 2002 there was a marked increase in industrial in Chon Buri Province. The study attempts to studies the status of industries and industrial workers from the past to the present (2002). The potential and constrain of physical, economic and social to be examined. The recommendation of the development urban communities in accommodating industrial workers in Chon Buri Province is included.

Thesis framework was integrating important datas : characteristics in physical, socio – economics, Shift – Share analysis and LQ to finding its loan and potential of manufacturing industrial origin in Chon Buri Province. The list of industries from DIW was used and elected for classify the location of industry in urban communities in Chon Buri Province. It does it by classified the industrial with number of worker employment.

About half of the industries were in the urban communities in Chon Buri Province. Most Foods and Agro Industries were located in urban communities in Chon Buri Province due to the plant areas in Chon Buri Province. The industrial employ 1 – 9 workers were the most industries in urban communities in Chon Buri Province.

According to this study, it's suggest that the local governments should to improve and provide infrastructures and public heath if the workers increase in the future.

Department..... Urban and Regional Planning..... Student's signature.....
Field of study..... Regional Planning..... Advisor's signature.....
Academic year..... 2003..... Coadvisor's signature.....

Nipan Vichiennoi

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์สามารถดำเนินการเสร็จได้ด้วยคณาจารย์ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยทุกท่านที่ถ่ายทอดวิชาความรู้มาตลอดระยะเวลา 4 ปีเต็ม รศ. ดร. นิพันธ์ วิเชียรน้อย ที่ให้แนวทางการศึกษา คำปรึกษา และเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์นี้ รศ. ดร. ศักดิ์ชัย ศิริจันทร์ภาณุ และ ผศ. ชัยชนะ แสงสว่าง ที่ได้กรุณาสละเวลามาเป็นประธานกรรมการและกรรมการในการสอบ รวมทั้งให้คำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไขวิทยานิพนธ์ และท่านอาจารย์พงศ์สิทธิ์ ชุมสาย ณ อยุธยา ที่ให้ความกรุณาสละเวลามาเป็นกรรมการในการสอบ รวมทั้งกรุณาให้คำปรึกษาแนวทางการเขียนรู้ และข้อคิดที่ดีในการพัฒนาองค์ความรู้ให้เกิดประโยชน์ต่อไปนอกเหนือจากงานวิทยานิพนธ์นี้

สำหรับข้อมูลวิทยานิพนธ์ ข้อเสนอ คำปรึกษา และแนวทางการศึกษาที่ต่อวิทยานิพนธ์นี้ได้รับความกรุณาความเมตตา ความช่วยเหลือ ความสนใจ และที่สำคัญคือการตั้งต้นคุณค่าในการศึกษาจากบุคคลหลายฝ่ายไม่ว่าจะเป็นท่าน ผอ. เสรี อติภัทระ คุณศิริพร อรุณทัต คุณนุชญา และเจ้าหน้าที่ศูนย์สารสนเทศ กรมโรงงานอุตสาหกรรม, คุณวรรณาทองเจริญศิริกุล คุณวรพงศ์ ดอกเที่ยง คุณอาภรณ์ เสนมีสุข คุณอรวิรรณ คุณสุรศักดิ์ คุณก่อง และคุณค้อย สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม, คุณอนรรชนี ถิณนพ ศูนย์สารสนเทศกระทรวงมหาดไทย, คุณปรีชาดิ กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม, คุณประกายาศ กรมโยธาธิการและผังเมือง, ผอ. ธนา ยันตรโกวิท ดร. สุวรรณ พินคานนท์ คุณศศิณ พัฒนภิมขัย และคุณณัฐธิดา สำนักพัฒนาและส่งเสริมการบริหารงานท้องถิ่น, คุณอำนาจแสงฉายที่ยงษ์และคุณวิภาลลขที่ากุมข้อมูลข่าวสารสุขภาพ, ท่านสถิติจังหวัดชลบุรี คุณศศิรัตน์ รังศรีรัตน์ ตลอดจนเจ้าหน้าที่สำนักงานสถิติจังหวัดชลบุรี, ท่านผังเมืองจังหวัดชลบุรี คุณอิว และที่เจ้าหน้าที่สำนักงานผังเมืองจังหวัดชลบุรี, เจ้าหน้าที่สำนักงานเทศบาลทั้ง 27 แห่งของจังหวัดชลบุรี โดยเฉพาะฝ่ายโยธา ฝ่ายวิชาการ ฝ่ายทะเบียนฝ่ายรายได้ และสำนักปลัด รวมทั้งประชาชนชาวจังหวัดชลบุรีที่ให้อุปสรรคประกอบการศึกษาและข้อเสนอในการเดินทาง

ขอขอบพระคุณคุณคุณกุลยาและคุณแสงจันทร์ที่ช่วยเหลือในการติดต่อประสานงานต่างๆ กับหน่วยงานและบุคคลที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกมหาวิทยาลัย ขอขอบพระคุณครอบครัวของนก ทั้งคุณพ่อ คุณแม่ พี่นุช ที่กรุณาให้ทำงานแม่ที่ที่บ้านได้ในหลายครั้ง ขอขอบคุณคนที่ช่วยเหลือแปลงไฟล์แผนที่ ช่วยจัดทำแผนที่ให้ และขับรถไปส่งที่ท่านครปฐมแทบทุกครั้ง เด็กที่ส่งฟอร์มต่างๆ มาให้เพื่อทำในขั้นตอนสุดท้าย มีร์ธที่ช่วยพิมพ์ตารางข้อจำกัดและศักยภาพตอนนำเสนอครั้งที่ 1 รวมทั้งคอมพิวเตอร์ช่วยยกหน้าจอมาให้เห็นทฤษฎีศาสตร์ พิมพ์ตารางข้อจำกัดและศักยภาพ จัดจอหน้าบางส่วนในบทที่ 2 และขับรถไปส่งให้ในช่วงเวลาเร่งด่วน แผนที่ที่ช่วยข้อความตอนนำเสนอครั้งที่ 1 และช่วยจัดคอมพิวเตอร์ให้ ที่หยุดที่ช่วยจัดเครื่องคอมพิวเตอร์ให้ ทีมงานจัดของว่างและต้อนรับกรรมการที่น่ารัก กำลังใจจาก เอ อ้อ และเพื่อนๆ รวมทั้งข้อเสนอแนะ ข้อมูล และกำลังใจจากพี่ๆ ผังเมืองจุฬา ไม่ว่าจะเป็นที่อ้อย ที่หนอย พี่นก พี่เมี้ยว พี่อ้อย พี่หมูหวาน พี่ต๋าทง พี่ต๋ายาย พี่ต๋าย พี่สิริรัตน์ กรมโยธาธิการและผังเมืองที่สุพรรณ ผังเมืองจังหวัดระยอง พี่บี สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และที่ๆ ทำอื่นๆ ตลอดจนอาจารย์ที่ปรึกษาภาคีศึกษาค้นคว้าด้านทุกท่าน รวมทั้งดิ๊ก กบ (สายน้ำผึ้ง) เฒ่ หนึ่ง เด็ก(สถาปัตย์) น้อยๆ สาขาการออกแบบชุมชนเมืองที่เคยเรียนด้วยกัน รวมทั้งแรงใจจาก ผศ. ดร. จิตรรัตน์ โทธิมาภะ และท่านอาจารย์จากพิบูลฉะมัย สายน้ำผึ้ง สวนดุสิต และรวมคำแรงที่มีให้เสมอมาและได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้มาเป็นลำดับ

ท้ายสุดนี้ ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงต่อทุกความเสียสละ ความอดทน ความเข้าใจ ความห่วงใย กำลังใจที่ดีและเข้มแข็งและความรักอันบริสุทธิ์และประเสริฐจากคุณแม่ คุณยาย และคุณน้า ที่ช่วยโอบอุ้มผู้ศึกษาตลอดชีวิตและการศึกษา ขออภัยเป็นอย่างยิ่งสำหรับผู้ที่ไม่ได้กล่าวนามในที่นี้ อย่างไรก็ตามขอสิ่งดีๆ ที่จะเกิดจากวิทยานิพนธ์นี้ส่งผลดีให้กับชีวิตของทุกท่านข้างต้นรวมทั้งผู้มีพระคุณทุกท่านที่มีได้กล่าวนามให้มีความเจริญ วัฒนา และเป็นสุขโดยถ้วนหน้า ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฎ
สารบัญรูปภาพ.....	ฏ
สารบัญแผนที่.....	ฒ
สารบัญแผนภูมิ.....	ณ
1. บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	2
1.3 ขอบเขตของการวิจัย.....	2
1.4 วิธีดำเนินการวิจัย.....	2
1.5 ข้อยกเว้นของการศึกษา.....	4
1.6 คำจำกัดความที่ใช้ในการศึกษา.....	4
1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	4
2. ทฤษฎี แนวความคิด นโยบายและแผนที่เกี่ยวข้อง.....	5
2.1 แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาภูมิภาค.....	5
2.1.1 ทฤษฎีขั้วความเจริญ หรือทฤษฎีเมืองหลัก (Growth Pole Theory or Growth Centre Theory).....	5
2.1.2 ทฤษฎีแหล่งกลาง (Central Place Theory) หรือทฤษฎีของวอลเตอร์ คริสตอลเลอร์.....	10
2.2 แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับเมืองและการพัฒนาเมือง.....	16
2.2.1 คำจำกัดความของคำว่าเมือง.....	16
2.2.2 คำจำกัดความของคำว่าชุมชนเมือง.....	17
2.2.3 แนวความคิดเกี่ยวกับลักษณะของเมือง.....	18
2.2.4 แนวความคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของเมือง.....	19
2.2.5 แนวความคิดเกี่ยวกับเกณฑ์ในการกำหนดเขตชุมชนและเมือง.....	20
2.2.6 แนวความคิดเกี่ยวกับการวิเคราะห์ทำเลที่ตั้งของเมือง.....	22
2.2.7 แนวความคิดเกี่ยวกับหน้าที่และบทบาทของเมืองและชุมชนเมือง.....	23
2.2.8 แนวความคิดเกี่ยวกับประเภทของเมือง.....	25
2.2.9 แนวความคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่กำหนดกระบวนการเจริญเติบโตของเมือง.....	26
2.2.10 แนวความคิดเกี่ยวกับฐานเศรษฐกิจของชุมชนเมือง (Economic Base).....	26

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
2.3 แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับทำเลที่ตั้งของอุตสาหกรรม.....	28
2.3.1 แนวความคิดเกี่ยวกับที่ดินประเภทอุตสาหกรรม (Industrial Land Uses).....	28
2.3.2 แนวความคิดเกี่ยวกับการใช้ที่ดินในทางอุตสาหกรรม.....	29
2.3.3 แนวความคิดเกี่ยวกับหลักในการกำหนดที่ตั้งย่านอุตสาหกรรม.....	29
2.3.4 แนวความคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่ตั้งอุตสาหกรรม.....	30
2.3.5 แนวความคิดเกี่ยวกับแหล่งที่ตั้งอุตสาหกรรม.....	32
2.3.6 ทฤษฎีเกี่ยวกับที่ตั้งอุตสาหกรรม.....	34
2.3.7 แนวความคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการเจริญเติบโตของเมืองกับแหล่งที่ตั้งของ อุตสาหกรรม.....	36
2.4 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1-9.....	37
2.4.1 แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 1 พ.ศ. 2504 – 2509.....	37
2.4.2 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2510 – 2514.....	38
2.4.3 แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2515 – 2519.....	38
2.4.4 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 พ.ศ. 2520 – 2524.....	39
2.4.5 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 พ.ศ. 2525 – 2529.....	39
2.4.6 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 พ.ศ. 2530 – 2534.....	40
2.4.7 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 พ.ศ. 2535 – 2539.....	41
2.4.8 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2540 – 2544.....	42
2.4.9 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 พ.ศ. 2545 – 2549.....	43
2.5 แนวความคิดในการกระจายความเจริญสู่ภูมิภาค.....	44
2.5.1 แนวความคิดในการพัฒนาชนบท.....	44
2.5.2 แนวความคิดเกี่ยวกับเมืองหลัก.....	45
2.6 นโยบายการกระจายความเจริญของประเทศไทย.....	47
2.6.1 นโยบายการกระจายความเจริญในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.....	47
2.6.2 นโยบายการย้ายถิ่น.....	55
2.6.3 นโยบายการพัฒนาพื้นที่เฉพาะ.....	56
2.6.4 นโยบายการกระจายความเจริญในพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก.....	57
2.7 แนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาอุตสาหกรรม.....	58
2.7.1 แนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจโดยอุตสาหกรรม.....	58
2.7.2 แนวคิดการพัฒนาอุตสาหกรรมของประเทศไทย.....	59
2.7.3 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาอุตสาหกรรมในภาคตะวันออก.....	62

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3. ลักษณะทั่วไปของภาคตะวันออก จังหวัดชลบุรี และชุมชนเมืองในจังหวัดชลบุรี	65
3.1 ลักษณะทางกายภาพ.....	65
3.1.1 ภาคตะวันออก.....	65
3.1.2 จังหวัดชลบุรีและชุมชนเมืองในจังหวัดชลบุรี.....	78
3.2 ลักษณะทางเศรษฐกิจ.....	90
3.2.1 มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมและสาขาการผลิตด้านอุตสาหกรรมของประเทศไทย.....	90
3.2.2 มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมและสาขาการผลิตด้านอุตสาหกรรมของภาคตะวันออก.....	91
3.2.3 มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมและสาขาการผลิตด้านอุตสาหกรรมของอนุภาคชายฝั่งทะเลตะวันออก.....	92
3.2.4 มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมและสาขาการผลิตด้านอุตสาหกรรมของอนุภาคชายฝั่งทะเลตะวันออกจังหวัดชลบุรี.....	93
3.3 ลักษณะทางด้านอุตสาหกรรมของจังหวัดชลบุรี.....	96
3.3.1 ลักษณะโดยทั่วไป.....	96
3.3.2 รูปแบบการจัดตั้งตามกฎหมาย.....	96
3.3.3 รูปแบบการจัดตั้งทางเศรษฐกิจ.....	96
3.3.4 คนทำงาน จำแนกตามหมวดอุตสาหกรรม.....	97
3.3.5 คนทำงานและลูกจ้างเฉลี่ยต่อสถานประกอบการ.....	97
3.3.6 ค่าตอบแทนแรงงาน.....	98
3.3.7 การลงทุนและการถือหุ้นจากต่างประเทศ จำแนกตามหมวดอุตสาหกรรม.....	98
3.3.8 การส่งเสริมการลงทุน จำแนกตามหมวดอุตสาหกรรม.....	101
3.3.9 ระยะเวลาที่ทำการผลิต จำแนกตามหมวดอุตสาหกรรม.....	102
3.3.10 การส่งผลผลิตออกไปจำหน่ายในต่างประเทศและการใช้วัตถุดิบสั่งเข้าจากต่างประเทศ.....	103
3.3.11 การลงทุนเพื่อขยายหรือปรับปรุงกิจการ.....	104
3.3.12 ปัญหาในการดำเนินกิจการ จำแนกตามหมวดอุตสาหกรรม.....	104
3.4 ลักษณะทางสังคม.....	105
3.4.1 ภาคตะวันออก.....	105
3.4.2 จังหวัดชลบุรี.....	107
4. การวิเคราะห์ด้านเศรษฐกิจ ประชากร แรงงาน และอุตสาหกรรม	109
4.1 การวิเคราะห์ทางด้านเศรษฐกิจของจังหวัดชลบุรีและพื้นที่เกี่ยวเนื่อง.....	109
4.1.1 อัตราการเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวมและสาขาการผลิตด้านอุตสาหกรรม.....	109
4.1.2 สัดส่วนของสาขาการผลิตด้านอุตสาหกรรม.....	113
4.1.3 การวิเคราะห์การเติบโตทางเศรษฐกิจของจังหวัดชลบุรี.....	116

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4.2 สภาพอุตสาหกรรมในจังหวัดชลบุรี.....	119
4.2.1 ลักษณะของโรงงานอุตสาหกรรม.....	120
4.2.2 ลักษณะของแรงงานภาคอุตสาหกรรม.....	125
4.2.3 แหล่งที่มาของแรงงาน (การเคลื่อนย้ายแรงงาน).....	127
4.2.4 ระดับการศึกษาของแรงงาน.....	127
4.2.5 ความต้องการแรงงานในอนาคต.....	128
4.2.6 ชุมชนเมืองอุตสาหกรรมที่สำคัญ.....	128
4.2.7 ที่ตั้งของโรงงานอุตสาหกรรม.....	129
4.3 องค์ประกอบของประชากร แรงงาน และการย้ายถิ่น.....	135
4.3.1 องค์ประกอบของประชากร.....	135
4.3.2 องค์ประกอบด้านแรงงานของประชากร.....	164
4.3.3 การย้ายถิ่นของประชากรมายังจังหวัดชลบุรี.....	168
บทที่ 5 สรุปผลการศึกษาและแนวทางการพัฒนา.....	181
5.1 สรุปผลการศึกษา.....	181
5.1.1 บทบาทในการรองรับแรงงานภาคอุตสาหกรรมของชุมชนเมือง จ. ชลบุรี.....	181
5.1.2 ศักยภาพและข้อจำกัดในการรองรับแรงงานภาคอุตสาหกรรมของชุมชนเมือง จ. ชลบุรี.....	181
5.2 วิสัยทัศน์ในการพัฒนา.....	182
5.3 แนวทางในการพัฒนาชุมชนเมืองจังหวัดชลบุรีเพื่อรองรับแรงงานภาคอุตสาหกรรม.....	182
5.3.1 ด้านคุณภาพแรงงาน.....	182
5.3.2 ด้านโครงสร้างพื้นฐาน.....	182
5.3.3 ที่อยู่อาศัย.....	183
5.2.4 ด้านบริการทางสังคม.....	184
5.2.5 ด้านกฎหมาย.....	184
5.2.6 ด้านภาษี.....	184
รายการอ้างอิง.....	185
ภาคผนวก.....	189
ภาคผนวก ก.....	190
นโยบายและเกณฑ์การส่งเสริมการลงทุน.....	191
ภาคผนวก ข.....	197
การจัดประเภทมาตรฐานอุตสาหกรรม (ประเทศไทย) ปี พ.ศ. 2544.....	198
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	200

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 3.1 : พื้นที่ป่าไม้ประเทศไทย พ.ศ. 2504 และ 2541 จำแนกเป็นรายภาค.....	68
ตารางที่ 3.2 : โครงข่ายท่อส่งน้ำดิบ ความสามารถในการจ่ายน้ำ และปริมาณจ่ายน้ำ ณ พ.ศ. 2545 ของ บริษัท จัดการและพัฒนาทรัพยากรน้ำภาคตะวันออก จำกัด (มหาชน).....	70
ตารางที่ 3.3 : การใช้ที่ดินของภาคตะวันออกใน พ.ศ. 2529 - 2538 จำแนกตามเนื้อที่ และร้อยละ.....	72
ตารางที่ 3.4 : สถิติการไฟฟ้าในภาคตะวันออก ปีงบประมาณ 2527 - 2535.....	77
ตารางที่ 3.5 : บริการโทรศัพท์ในจังหวัดชลบุรี พ.ศ. 2534 - 2541.....	90
ตารางที่ 3.6 : มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมและสาขาการผลิตด้านอุตสาหกรรมของจังหวัดชลบุรี พ.ศ. 2513 - 2544, มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมและสาขาการผลิตด้านอุตสาหกรรมของอนุภาคชายฝั่งทะเล ตะวันออก, ภาคตะวันออก และประเทศไทย พ.ศ. 2534 - 2544 ตามราคาปี 2531 จำแนกตาม แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.....	94
ตารางที่ 4.1 : อัตราการเติบโตและสัดส่วนของผลิตภัณฑ์มวลรวมและสาขาการผลิตด้านอุตสาหกรรม ของภาคตะวันออก พ.ศ. 2535 - 2544 ตามราคาปี 2531 จำแนกตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติ.....	110
ตารางที่ 4.2 : อัตราการเติบโตและสัดส่วนของผลิตภัณฑ์มวลรวมและสาขาการผลิตด้านอุตสาหกรรมของ จังหวัดชลบุรี พ.ศ. 2535 - 2544 p ตามราคาปี 2505, 2515 และ 2531 จำแนกตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.....	112
ตารางที่ 4.3 : ค่า P - Shift และค่า D - Shift ของจังหวัดชลบุรีเทียบกับอนุภาคชายฝั่งทะเลตะวันออก, ภาคตะวันออกประเทศ พ.ศ. 2534 - 2544 จำแนกตามสาขาการผลิต.....	117
ตารางที่ 4.4 : ค่า LQ ของจังหวัดชลบุรีเทียบกับอนุภาคชายฝั่งทะเลตะวันออก, ภาคตะวันออกประเทศ พ.ศ. 2534 - 2544 จำแนกตามสาขาการผลิต.....	119
ตารางที่ 4.5 : สถิติโรงงานทุกจำพวก (1, 2 และ 3) ที่ขออนุญาตประกอบกิจการในจังหวัดชลบุรี จำแนกตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พ.ศ. 2515 - 2544.....	121
ตารางที่ 4.6 : สถิติสะสมโรงงานในจังหวัดชลบุรี ระบุจำนวนโรงงาน พ.ศ. 2530 - 2545 จำแนกตาม แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.....	122
ตารางที่ 4.7 : จำนวนโรงงานในและนอกเขตชุมชนเมืองในแต่ละอำเภอจังหวัดชลบุรี ณ วันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2545 จำแนกตามประเภทหรือชนิดของโรงงาน.....	124
ตารางที่ 4.8 : สถิติแรงงานในโรงงานทุกจำพวก (1, 2 และ 3) ที่ขออนุญาตประกอบกิจการในจังหวัดชลบุรี จำแนกตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พ.ศ. 2515 - 2544.....	125
ตารางที่ 4.9 : จำนวนโรงงานในและนอกเขตชุมชนเมืองในแต่ละอำเภอจังหวัดชลบุรี ณ วันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2545 จำแนกตามขนาดแรงงาน.....	126
ตารางที่ 4.10 : จำนวนแรงงานจำแนกตามประเภทหรือชนิดโรงงานในและนอกเขตชุมชนเมืองในแต่ละ อำเภอของจังหวัดชลบุรี ณ วันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2545.....	129
ตารางที่ 4.11 : จำนวนโรงงานอุตสาหกรรมที่ตั้งอยู่ริมถนนสายต่างๆ ในจังหวัดชลบุรี พ.ศ. 2545.....	130

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 3.1 : พื้นที่ป่าไม้ประเทศไทย พ.ศ. 2504 และ 2541 จำแนกเป็นรายภาค.....	68
ตารางที่ 3.2 : โครงข่ายท่อส่งน้ำดิบ ความสามารถในการจ่ายน้ำ และปริมาณจ่ายน้ำ ณ พ.ศ. 2545 ของบริษัท จัดการและพัฒนาทรัพยากรน้ำภาคตะวันออก จำกัด (มหาชน).....	70
ตารางที่ 3.3 : การใช้ที่ดินของภาคตะวันออกใน พ.ศ. 2529 – 2538 จำแนกตามเนื้อที่ และร้อยละ.....	72
ตารางที่ 3.4 : สถิติการไฟฟ้าในภาคตะวันออก ปีงบประมาณ 2527 - 2535.....	77
ตารางที่ 3.5 : บริการโทรศัพท์ในจังหวัดชลบุรี พ.ศ. 2534 – 2541.....	90
ตารางที่ 3.6 : มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมและสาขาการผลิตด้านอุตสาหกรรมของจังหวัดชลบุรี พ.ศ. 2513 – 2544, มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมและสาขาการผลิตด้านอุตสาหกรรมของอนุภาคชายฝั่งทะเล ตะวันออก, ภาคตะวันออก และประเทศไทย พ.ศ. 2534 – 2544 ตามราคาปี 2531 จำแนกตาม แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.....	94
ตารางที่ 4.1 : อัตราการเติบโตและสัดส่วนของผลิตภัณฑ์มวลรวมและสาขาการผลิตด้านอุตสาหกรรม ของภาคตะวันออก พ.ศ. 2535 - 2544 ตามราคาปี 2531 จำแนกตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติ.....	110
ตารางที่ 4.2 : อัตราการเติบโตและสัดส่วนของผลิตภัณฑ์มวลรวมและสาขาการผลิตด้านอุตสาหกรรมของ จังหวัดชลบุรี พ.ศ. 2535 - 2544 p ตามราคาปี 2505, 2515 และ 2531 จำแนกตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.....	112
ตารางที่ 4.3 : ค่า P - Shift และค่า D - Shift ของจังหวัดชลบุรีเทียบกับอนุภาคชายฝั่งทะเลตะวันออก, ภาคตะวันออกประเทศ พ.ศ. 2534 - 2544 จำแนกตามสาขาการผลิต.....	117
ตารางที่ 4.4 : ค่า LQ ของจังหวัดชลบุรีเทียบกับอนุภาคชายฝั่งทะเลตะวันออก, ภาคตะวันออกประเทศ พ.ศ. 2534 - 2544 จำแนกตามสาขาการผลิต.....	119
ตารางที่ 4.5 : สถิติโรงงานทุกจำพวก (1, 2 และ 3) ที่ขออนุญาตประกอบกิจการในจังหวัดชลบุรี จำแนกตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พ.ศ. 2515 – 2544.....	121
ตารางที่ 4.6 : สถิติสะสมโรงงานในจังหวัดชลบุรี ระบุจำนวนโรงงาน พ.ศ. 2530 – 2545 จำแนกตาม แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.....	122
ตารางที่ 4.7 : จำนวนโรงงานในและนอกเขตชุมชนเมืองในแต่ละอำเภอจังหวัดชลบุรี ณ วันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2545 จำแนกตามประเภทหรือชนิดของโรงงาน.....	124
ตารางที่ 4.8 : สถิติแรงงานในโรงงานทุกจำพวก (1, 2 และ 3) ที่ขออนุญาตประกอบกิจการในจังหวัดชลบุรี จำแนกตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พ.ศ. 2515 – 2544.....	125
ตารางที่ 4.9 : จำนวนโรงงานในและนอกเขตชุมชนเมืองในแต่ละอำเภอจังหวัดชลบุรี ณ วันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2545 จำแนกตามขนาดแรงงาน.....	126
ตารางที่ 4.10 : จำนวนแรงงานจำแนกตามประเภทหรือชนิด โรงงานในและนอกเขตชุมชนเมืองในแต่ละ อำเภอของจังหวัดชลบุรี ณ วันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2545.....	129
ตารางที่ 4.11 : จำนวนโรงงานอุตสาหกรรมที่ตั้งอยู่ริมถนนสายต่างๆ ในจังหวัดชลบุรี พ.ศ. 2545.....	130

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.24 : การอพยพของประชากรจากจังหวัดที่มีการย้ายสูงสุด 20 อันดับแรกเข้ามายังจังหวัดชลบุรี ตามสำมะโนประชากรและเคหะ พ.ศ. 2533 จำแนกตามจังหวัดและภาคที่ย้ายเข้ามา และสาเหตุการย้ายถิ่นที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับการอพยพของแรงงาน	177
ตารางที่ 4.25 : จำนวนและสัดส่วนการอพยพของประชากรจากจังหวัดที่มีการย้ายสูงสุด 20 อันดับแรกเข้ามายังจังหวัดชลบุรี ตามสำมะโนประชากรและเคหะ พ.ศ. 2543 จำแนกตามจังหวัดและภาคที่ย้ายเข้ามา และสาเหตุการย้ายถิ่นที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับ การอพยพของแรงงาน	180

ศูนย์วิทยพัชร์พยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญรูปภาพ

	หน้า
รูปที่ 2.1 : กระบวนการพัฒนาภาคขั้นที่ 1.....	7
รูปที่ 2.2 : กระบวนการพัฒนาภาคขั้นที่ 2.....	7
รูปที่ 2.3 : กระบวนการพัฒนาภาคขั้นที่ 3.....	8
รูปที่ 2.4 : กระบวนการพัฒนาภาคขั้นที่ 4.....	8
รูปที่ 2.5 : ระบบแหล่งกลางของคริสตอลเลอร์จากอันดับเล็กไปหาใหญ่.....	14
รูปที่ 2.6 : การใช้รูปหกเหลี่ยมและรูปวงกลมเพื่อแสดงขนาดของแหล่งกลาง.....	15

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญแนที่

	หน้า
แนที่ที่ 2.1 : โครงการพัฒนาด้่านบริการพื้นฐานทางเศรษฐกิจภาคตะวันออก.....	50
แนที่ที่ 2.2 : เมืองหลักและเมืองศูนย์กลางความเจริญ.....	52
แนที่ที่ 3.1 : ภาคตะวันออกและจังหวัดภายในภาคตะวันออก.....	66
แนที่ที่ 3.2 : ขอบเขตพื้นที่ศึกษาชุมชนเมืองในจังหวัดชลบุรี.....	82
แนที่ที่ 3.3 : เส้นทางน้ำในและนอกเขตชุมชนเมืองจังหวัดชลบุรี.....	84
แนที่ที่ 3.4 : การใช้ประโยชน์ที่ดินในและนอกเขตชุมชนเมืองจังหวัดชลบุรี พ.ศ. 2539.....	86
แนที่ที่ 3.5 : เส้นทางคมนาคมทางบกในและนอกเขตชุมชนเมืองจังหวัดชลบุรี.....	88
แนที่ที่ 3.6 : ที่ตั้งสาธารณูปโภคและสาธารณูปการในและนอกเขตชุมชนเมืองจังหวัดชลบุรี.....	89
แนที่ที่ 4.1 : ที่ตั้งโรงงานอุตสาหกรรมประเภทอาหารและแปรรูปพืชผลทางการเกษตรในและนอก เขตชุมชนเมืองจังหวัดชลบุรี พ.ศ. 2539.....	131
แนที่ที่ 4.2 : ที่ตั้งโรงงานอุตสาหกรรมและการใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตเทศบาลตำบลบ้านสวน จังหวัดชลบุรี พ.ศ. 2539.....	132
แนที่ที่ 4.3 : ที่ตั้งโรงงานอุตสาหกรรมและการใช้ประโยชน์ที่ดินในและนอกเขตชุมชนเมือง ของอำเภอศรีราชาจังหวัดชลบุรี พ.ศ. 2539.....	133
แนที่ที่ 4.4 : ที่ตั้งโรงงานอุตสาหกรรมและการใช้ประโยชน์ที่ดินในและนอกเขตชุมชนเมือง ของอำเภอเมืองจังหวัดชลบุรี พ.ศ. 2539.....	134

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญแผนภูมิ

หน้า

แผนภูมิที่ 3.1 : มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมและสาขาการผลิตด้านอุตสาหกรรมของประเทศไทย	
พ.ศ. 2535 – 2544p ตามราคาปี 2531 จำแนกตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ.....	91
แผนภูมิที่ 3.2 : มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมและสาขาการผลิตด้านอุตสาหกรรมของภาคตะวันออก	
พ.ศ. 2535 – 2544p ตามราคาปี 2531 จำแนกตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ.....	92
แผนภูมิที่ 3.3 : มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมและสาขาการผลิตด้านอุตสาหกรรมของอนุภาคชายฝั่งทะเล ภาคตะวันออก พ.ศ. 2535 – 2544p ตามราคาปี 2531 จำแนกตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ.....	93
แผนภูมิที่ 3.4 : มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมและสาขาการผลิตด้านอุตสาหกรรมของจังหวัดชลบุรี	
พ.ศ. 2513 – 2544p ตามราคาปี 2505, 2515 และ 2531 จำแนกตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ.....	92
แผนภูมิที่ 4.1 : อัตราการเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวมและสาขาการผลิตด้านอุตสาหกรรมของ ภาคตะวันออก พ.ศ. 2535 - 2544 ตามราคาปี 2531 จำแนกตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ.....	110
แผนภูมิที่ 4.2 : อัตราการเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวมและสาขาการผลิตด้านอุตสาหกรรมของจังหวัดชลบุรี	
พ.ศ. 2535 - 2544 ตามราคาปี 2531 จำแนกตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.....	111
แผนภูมิที่ 4.3 : ส่วนของผลิตภัณฑ์มวลรวมและสาขาการผลิตด้านอุตสาหกรรมของภาคตะวันออก	
พ.ศ. 2534 - 2544 p ตามราคาปี 2531 จำแนกตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.....	114
แผนภูมิที่ 4.4 : ส่วนของสาขาการผลิตด้านอุตสาหกรรมของจังหวัดชลบุรี พ.ศ. 2513 – 2544p ตามราคาปี 2505, 2515 และ 2531 จำแนกตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.....	115
แผนภูมิที่ 4.5 : ส่วนของสาขาการผลิตด้านอุตสาหกรรมของจังหวัดชลบุรีเทียบกับภาคตะวันออก	
พ.ศ. 2534 - 2544p ตามราคาปี 2531 จำแนกตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.....	115